

K2.0

JO PYETJE
PA PËRGJIGJE

- PERIUDHA E HULUMTIMIT: **15 tetor, 2018 - 28 shkurt, 2019**
- UDHËHEQËSE E HULUMTIMIT/AUTORE E RAPORTIT: **Aurela Kadriu**
- GAZETARËT/ET E PËRFSHIRË/A NË HULUMTIM:
 - Arlinda Kqiku**
 - Besart Bejtullahu**
 - Fitore Ademi**
 - Genta Kadrija**
 - Natyra Rushiti**
 - Nerënxa Jakupi**
 - Ridvan Hamza**
 - Saranda Ramaj**
 - Taulant Osmani**
 - Vullnet Krasniqi**
- REDAKTORË: **Jack Butcher dhe Sindre Langmoen**
- PËRKTHYES NË GJUHËN ANGLEZE: **Lekë Berisha**
- DIZAJNI: **Faton Selani**

Ambasada e Holandës në Kosovë

HULUMTIM PËR MBARËVAJTJEN E KOMUNIKIMIT MEDIATIK TË INSTITUCIONEVE:

Zyra e Presidentit të Republikës së Kosovës

Zyra e Kryeministrit të Republikës së Kosovës

Kryesia e Kuvendit të Republikës së Kosovës

Zyra e Kryeprokurorit të Shtetit

Policia e Republikës së Kosovës

PËRMBAJTJA

Hyrje	6
Metodologjia	7
Korniza relevante rregulluese për komunikim publik	8
Rezultatet e hulumtimit	11
Të dhëna të përgjithshme	12
Të dhëna nga monitorimi i komunikimit përmes postës elektronike të gazetarëve monitorues me institucione publike	15
Të dhëna nga monitorimi i rrjeteve sociale zyrtare të institucioneve publike	15
Zyrtarët për komunikim	16
Zyra e Presidentit të Republikës së Kosovës	17
Zyra e Kryeministrit të Republikës së Kosovës	18
Kryesia e Kuvendit të Republikës së Kosovës	19
Zyra e Kryeprokurorit të Shtetit	20
Policia e Republikës së Kosovës	21
Konkluzione	22
Rekomandime për institucione	23
Rekomandime për media	24
Dokumente të shqyrtuara	25

HYRJJE

Konferencat për shtyp janë hapësira ku përfaqësues të institucioneve informojnë publikun në lidhje me politika, zhvillime dhe ngjarje të ndryshme. Por në të njëjtën kohë, ato janë hapësira të përbashkëta në të cilat gazetarët dhe përfaqësues të tjerë të shoqërisë civile, duhet të kenë hapësirën e nevojshme për të adresuar çështje të caktuara apo kërkuar llogari në lidhje me çështje publike.

Në realitet, në Kosovë shpesh konferencat për shtyp janë hapësira të një komunikimi të njëanshëm, ku përfaqësues të institucioneve deklarohen në lidhje me çështje të ndryshme dhe rregullisht nuk pranojnë pyetje nga gazetarët.

Poashtu, një hapësirë “e sigurtë” përmes të cilës përfaqësues të institucioneve vendosin t’iu drejtohen qytetarëve pa marrë pyetje apo komente në këmbim, janë rrjetet sociale. Duket se hapësira e përbashkët ku gazetarët mund të parashtrojnë pyetje dhe të ngrisin çështje për diskutim po zëvendësohet gjithnjë e më shumë nga kjo metodë e njëanshme e komunikimit.

Duke pasur parasysh rëndësinë fundamentale që shtypi i lirë dhe qasja në informacion kanë për demokracinë funksionale, K2.0 ka realizuar këtë hulumtim përmes së cilit synojmë të vëmë fokusin tek rëndësia e krijimit të një ambienti ku gazetarëve u ofrohet hapësira e duhur për të kërkuar llogari për çështje publike dhe për të sfiduar deklaratat e përfaqësuesëve të institucioneve shtetërore.

Për një periudhë prej katër muaj e gjysmë, ne monitoruam institucionet kyçe publike dhe ndërveprimin e tyre me gazetarë. Në veçanti, ky raport ofron të dhëna për natyrën e komunikimit në mes mediave dhe institucioneve të monitoruara, duke përfshirë këtu të dhëna për numrin e konferencave të mbajtura, transparencën e përfaqësuesve të institucioneve shtetërore në këto konferenca si dhe qasshmërinë e institucioneve në raport me kërkesat dhe përpjekjet e gazetarëve për komunikim.

Ky hulumtim dokumenton situatën me të cilën gazetarët përballen në baza ditore kur tentojnë t’i qasen informacionit nga institucionet publike në Kosovë dhe ofron të dhëna, të cilave publiku dhe gazetarët në veçanti, mund t’iu referohen në të ardhmen.

METODOLOGJIA

KOHËZGJATJA E HULUMTIMIT: Hulumtimi është kryer përgjatë një periudhe të monitorimit prej katër muajsh e gjysmë, nga 15 tetori, 2018 deri më 28 shkurt, 2019.

EKIPI MONITORUES: Të dhënat në terren në lidhje me komunikimin publik të institucioneve të monitoruara janë mbledhur nga dhjetë gazetarë monitorues të cilët janë përzgjedhur nga nëntë institucione vendore mediale të cilat përfshijnë: radio, media të shkruara dhe media televizive. Gazetarët monitorues janë përzgjedhur në bashkëpunim me redaktorët e institucioneve përkatëse dhe në bazë të fushës së tyre të ekspertizës apo institucioneve të cilat ata i monitorojnë zakonisht në punën e tyre të përditshme.

HULUMTIMI PRELIMINAR: Para fillimit të fazës së monitorimit, janë realizuar takime me kryeredaktorë të institucioneve mediale të përzgjedhura për hulumtim. Pas përzgjedhjes së gazetarëve monitorues, më 10 nëntor, 2018 është mbajtur një fokus grup me qëllim matjen e qëndrimeve dhe përvojave të tyre për sa i përket komunikimit me institucionet e përzgjedhura për t'u monitoruar.

INSTITUCIONET E MONITORUARA: Për monitorim janë përzgjedhur institucionet si vijon: Zyra e Presidentit të Republikës së Kosovës; Zyra e Kryeministrit të Republikës së Kosovës; Kryesia e Parlamentit të Republikës së Kosovës; Zyra e Kryeprokurorit të Republikës së Kosovës; dhe Policia e Republikës së Kosovës. Institucionet janë përzgjedhur në bazë të rëndësisë së tyre në jetën publike dhe shpeshësisë së paraqitjes së përfaqësuesve të tyre në publik.

PROCESI I MONITORIMIT: Gjatë periudhës së monitorimit, janë monitoruar tri forma të komunikimit nga institucionet e përzgjedhura për monitorim: konferencat për shtyp, komunikimi përmes rrjeteve sociale (përfshirë komunikatat zyrtare për shtyp) dhe korrespondencën përmes postës elektronike.

Për konferencat për shtyp, gazetarët janë pajisur me një formular i cili ka përmbajtur disa pyetje në lidhje me mbarëvajtjen e secilës konferencë të mbajtur nga institucionet e monitoruara që ata e kanë ndjekur; pyetje, të cilave ata iu janë përgjigjur në fund të secilës konferencë të monitoruar. Në fund, të gjitha institucionet janë kontaktuar përmes kanaleve zyrtare për të marrë numrin e plotë të konferencave të mbajtura nga ta.

Adresimet në rrjete sociale janë monitoruar përmes një analize të numrit të adresimeve të tyre në rrjetin social Facebook, dhe përmbajtjen e këtyre adresimeve. Në rastin e Kryeministrit, Presidentit dhe Parlamentit, janë monitoruar faqet e tyre personale të cilat edhe sipas rregulloreve në fuqi menaxhohen nga zyrat për informim pranë institucioneve përkatëse dhe të cilat shfrytëzohen edhe për adresime zyrtare. Është monitoruar edhe faqja zyrtare në Facebook e Policisë së Kosovës, ndërkohë që Zyra e Kryeprokurorit nuk posedon një të tillë. Në rastin e Policisë së Kosovës dhe Zyrës së Kryeprokurorit të Shtetit, janë monitoruar faqet e tyre elektronike, meqenëse, sidomos këto dy institucione i shfrytëzojnë ato për komunikim zyrtar.

Për të monitoruar komunikimin përmes postës elektronike, gazetarëve monitorues u është kërkuar të regjistrojnë numrin e pyetjeve që u kanë dërguar institucioneve të monitoruara përgjatë periudhës së monitorimit, si dhe të dokumentojnë të dhëna nëse kanë pranuar përgjigje në pyetjet e tyre apo jo dhe nëse përgjigjet e marra kanë qenë të plota apo jo.

KORNIZA RELEVANTE RREGULLUESE PËR KOMUNIKIM PUBLIK

Nga pesë institucionet e monitoruara, tri prej tyre kanë hartuar rregullore të brendshme, të cilat janë të qasshme për publikun, për komunikim me publikun. Të trija rregulloret e miratuara shërbejnë për komunikim me publikun në përgjithësi, duke përfshirë kategoritë si shoqëria civile apo grupe të ndryshme të interesit të cilat kërkojnë qasje në punën e tyre.

ZYRA E PRESIDENTIT TË REPUBLIKËS SË KOSOVËS

Institucioni i Presidentit të Republikës së Kosovës nuk ka ndonjë rregullore të brendshme për komunikim me publikun.

ZYRA E KRYEMINISTRIT TË REPUBLIKËS SË KOSOVËS

Rregullorja (QRK) NR. 27/2018 PËR SHËRBIMIN E KOMUNIKIMIT QEVERTAR ME PUBLIKUN, hyrë në fuqi më 04 janar 2019, është dokumenti i përpiluar me qëllim që të përcaktojë funksionimin e një sistemi koherent dhe të koordinuar për komunikim qeveritar me publikun. Kështu, përbërë prej gjithsej 25 nenesh që përcaktojnë aspekte të ndryshme të komunikimit të institucionit me publikun

në të gjitha nivelet, pra atë qendror, lokal e ndërkombëtarë, përfshirë këtu gazetarët e akredituar. Për hir të relevancës, përmes nenit 3, respektivisht të gjitha pikave të këtij neni, me fokus në pikën 1.3 kjo rregullore përmendë obligimin e institucionit për “Komunikim të qartë, të përgjegjshëm dhe në kohë.”¹ Megjithatë, përkundër kësaj – përgjatë rregullores nuk specifikohet se çfarë konsiderohet komunikim në kohë, i qartë, apo i përgjegjshëm.

Poashtu, kjo rregullore, në nenin 8 të emëruar “Funksionet e Zyrës për Komunikim me Publikun në Zyrën e Kryeministrit” ku ndër të tjera, një prej funksioneve të ZKP-ZKM është edhe komunikimi me media dhe ofrimi i përgjigjeve në pyetjet e gazetarëve.

KRYESIA E KUVENDIT TË REPUBLIKËS SË KOSOVËS

Rregullorja për rendin dhe qasjen e mediave dhe të publikut në punën e Kuvendit të Kosovës, e përbërë prej 5 krerësh e 32 rregullash, hyrë në fuqi më 19 prill 2011 është dokumenti që rregullon komunikimin e Kuvendit të Kosovës me jashtë. Ajo rendon rregulla që përshkruajnë e përcaktojnë përgjegjësitë e ekipit të kuvendit, qasjen në dokumentacion zyrtar, faqen e kuvendit, hapat që duhet ndjekur mediat për t'u akredituar, e deri tek aspektet të

¹ Rregullore(QRK) Nr.27/2018 për Shërbimin e Komunikimit Qeveritar me Publikun, miratuar në mbledhjen e 80-të të Qeverisë së Republikës së Kosovës, me vendimin Nr.01/80, datë 18.12.2018.

tjera të komunikimit të Kuvendit që ndërlidhen me hapësirat e mediave, vendet ku qëndrojnë ato në raste të caktuara dhe punën e tyre të përditshme në kuvend.

Kjo rregullore, për dallim prej asaj të Qeverisë së Republikës së Kosovës, ka një rregull të veçantë që flet ekskluzivisht për Konferencat për shtyp, respektivisht rregulla 11, përbërë prej 4 pikash që radhisin mënyrën se si thirret konferenca, kush dhe kur organizon dhe thërret konferenca. Shkurtimeisht, detyra kryesore për këtë bie në Kabinetin e Kryetarit të Kuvendit dhe Zyrës për Media dhe Marrëdhënie me Publikun.

Megjithkëtë, pavarësi më të madhe në organizimin e konferencave dhe mënyrave të komunikimit me media kanë grupet parlamentare, komunikimi i së cilave përtej rregullores, mund të përcaktohet me rregullore të brendshme të grupeve parlamentare (rregulluar përmes dispozitës 2, rregullës 18 – Veçantitë e komunikimit).

Rregullorja e Kuvendit të Republikës së Kosovës është më specifike sesa ajo e Qeverisë së Republikës së Kosovës edhe kur bëhet fjalë për kohën e kthimit të kërkesave me shkrim të mediave, përderisa thotë që Zyra për Media dhe Marrëdhënie me Publikun, anipse jo domosdo duhet të kthejë përgjigje menjëherë, ajo të paktën brenda ditës duhet ta njoftojë median për kohën e kthimit të përgjigjes.

ZYRA E KRYEPROKURORIT TË SHETIT

Zyra e kryeprokurorit të shtetit, përgjatë periudhës humltuese, ka pasur Rregulloren Nr. 06/2016 për komunikim publik, përbërë prej 17 nenesh, hyrë në fuqi më 17 maj 2016 (një rregullore e re, Rregullorja Nr. 04/2019 Për Shërbim të Komunikimit Publik në Sistemin Prokurorial të Kosovës, hyrë në fuqi më 1 maj 2019); si dhe strategjinë për komunikim të sistemit prokurorial 2018-2020.

Rregullorja 06/2016 përcakton Zyrën për Komunikim Publik të Këshillit Prokurorial të Kosovës si pikë kontakti

për publikun (neni 7), kësajsoj duke i dhënë rol qenësor në dhënien e informacionit rreth KPK-së jashtë, kurse për Kryeprokurorin e shtetit, burim informacioni e vendosë Zyrën për Komunikim Publik të Zyrës së kryeprokurorit (neni 8).

Kur përvijon metodat e komunikimit, përmes nenit 10, ndër tjerash në pikën 1.4 të këtij neni përmenden edhe Konferencat për shtyp si mjet komunikimi.

Strategjia për komunikim të sistemit prokurorial 2018-2020 që shpërfaqë mobilizimin e këtij institucioni për përf forcimin e cilësisë dhe intensitetit të komunikimit, me objektiva përfundimtare që 'të përmirësojë perceptimin publik për sistemin prokurorial dhe të rrisë nivelin e besueshmërisë së qytetarëve në punën e këtij sistemi'².

Konkretisht, një prej hapave të parë që ky institucion synon të ndërmarrë që të arrijë objektivin 1 të strategjisë, pra që të ngris besueshmërinë në sistemin prokurorial të Kosovës është përmes organizimit të konferencave të rregullta. Në planin e punës që renditet në këtë strategji, institucioni synon të organizojë konferenca çdo tre muaj, respektivisht katër herë në vit.

Ndër të tjera, specifikisht, ngritja e bashkëpunimit me media është objektivi II i kësaj strategjie që synohet të arrihet përmes rritjes së burimeve njerëzore për komunikim me media, ngritjes së kapaciteteve të zyrtarëve për media dhe prokurorëve, si dhe ngritjes së kapaciteteve të gazetarëve të sektorit të drejtësisë në bashkëpunim me Asociacionin e Gazetarëve të Kosovës.

POLICIA E KOSOVËS

Zëdhënës të policisë së Kosovës shprehen se një rregullorja për komunikim publik ekziston, mirëpo ky dokument hyn në listën e dokumenteve konfidenciale për qasje në të cilat duhet pasur leje.

2 Strategjia e Komunikimit me Publikun 2018-2020. Strategjia për komunikim publik të sistemit prokurorial të Kosovës (2018-2020).

NGA PESË INSTITUCIONET
E MONITORUARA,
TRI PREJ TYRE KANË
HARTUAR RREGULLORE
TË BRENDSHME, TË
CILAT JANË TË QASSHME
PËR PUBLIKUN, PËR
KOMUNIKIM ME PUBLIKUN.

REZULTATET E
HULUMTIMIT

TË DHËNA TË PËRGJITHSHME

Në përgjithësi, përgjatë periudhës së monitorimit janë mbajtur gjithsej 62 konferenca, gjatë fazës së hulumtimit janë monitoruar gjithsej 52 prej tyre. Pesë nga dhjetë konferencat jo të monitoruara janë mbajtur jashtë shtetit nga Presidenti, ndërsa pesë të tjera nuk janë monitoruar për arsye të ndryshme, varësisht nga politikat editoriale të mediumeve në të cilat kanë qenë të angazhuar gazetarët monitorues.

Nga 52 konferenca të monitoruara, 43 prej tyre kanë qenë të hapura për pyetje ndërsa nëntë kanë qenë jo të hapura për pyetje. Konferencat për shtyp variojnë në kohëzgjatje prej

një minute deri në 25 minuta, me kohëzgjatjen mesatare prej 11,3 minutash për konferencë të monitoruar.

E përbashkët për të gjitha institucionet e monitoruara është se konferencat më të gjata janë ato të mbajtura për fundvit ku prezantohet puna dhe rezultatet e arritura nga institucioni përkatës përgjatë vitit.

Nga konferencat e hapura për pyetje, numri më i lartë i pyetjeve të lejuara në një konferencë ka qenë 13, ndërsa më i ulëti 1, me një mesatare prej 4,1 pyetjesh të lejuara për konferencë.

Konferenca të mbajtura	62
Konferenca të monitoruara	52
Konferenca të hapura për pyetje	44
Konferenca jo të hapura për pyetje	8
Kohëzgjatja mesatare për konferencë të monitoruar	11.30 min
Konferenca e monitoruar me kohëzgjatjen më të lartë	25 min
Konferenca e monitoruar me kohëzgjatjen më të shkurtër	1 min
Numri mesatar i pyetjeve për konferencë të monitoruar	4.1
Numri më i lartë i pyetjeve për konferencë	13
Numri më i ulët i pyetjeve për konferencë të hapur për pyetje	1

PYETJA

1

6.0%

NUK MË ËSHTË
DHËNË HAPËSIRA
PËR TË
PARASHTRUAR
PYETJE

4.8%

JO, NUK KAM
PRANUAR PËRGJIGJE
PËR PYETJEN TIME

A keni marrë
përgjigje në pyetjen
tuaj?

89.3%

PO, KAM PRANUAR
PËRGJIGJE PËR
PYETJEN TIME

NË PYETJEN: A KENI MARRË PËRGJIGJE NË PYETJEN TUAJ?

E cila iu është parashtruar gazetarëve monitorues në secilin rast të monitoruar ku ata kanë provuar të parashtrojnë pyetje, në 75 prej rasteve ata u deklaruan se kanë marrë përgjigje në pyetjen e parashtruar; në 5 prej rasteve u deklaruan se nuk iu është dhënë hapësira për të bërë pyetjen e tyre ndërsa në katër raste u deklaruan se iu është dhënë hapësira për të bërë pyetjen e tyre, mirëpo drejtuesit e konferencës përkatëse kanë refuzuar t'i përgjigjen pyetjes përkatëse.

PYETJA

2

NË PYETJEN: NËSE PO, A KENI MARRË PËRGJIGJE KONKRETE NË PYETJEN TUAJ?

Nga 75 rastet kur ata kanë bërë pyetje, gazetarët monitorues deklarohen se vetëm në 26 prej tyre kanë marrë përgjigje konkrete ndërsa në 49 prej rasteve ata deklarohen se përgjigjja që kanë marrë ka qenë e pjesshme apo jo konkrete.

TË DHËNA NGA MONITORIMI I KOMUNIKIMIT PËRMES POSTËS ELEKTRONIKE TË GAZETARËVE MONITORUES ME INSTITUCIONE PUBLIKE

Gjatë periudhës së hulumtimit, gazetarët monitorues kanë drejtuar gjithsej 152 letra elektronike në adresë të institucioneve publike, prej të cilave kanë marrë përgjigje në 76 prej tyre, pra saktësisht në gjysmën e tyre. Në 26 prej rasteve kur kanë marrë përgjigje, gazetarët monitorues deklarohen se përgjigjja ka qenë e pjesshme apo jo konkrete.

Kjo do të thotë se vetëm 50 kërkesa përmes postës elektronike të dërguara nga gazetarët monitorues në drejtim të institucioneve publike përgjatë periudhës së monitorimit - apo një e treta e totalit të kërkesave - kanë marrë përgjigje të qartë apo adekuate.

TË DHËNA NGA MONITORIMI I RRJETEVE SOCIALE ZYRTARE TË INSTITUCIONEVE PUBLIKE

Vetëm gjatë periudhës së monitorimit për këtë raport, përfaqësues të institucioneve të monitoruara kanë bërë mbi 1000 adresime përmes rrjetit social Facebook. Ata e kanë shfrytëzuar këtë metodë për të komunikuar prej çështjeve më personale, deri tek çështjet më të rëndësishme shtetërore.

Ndërkohë, në të njejtën periudhë, totali i konferencave për shtyp të mbajtura nga institucionet e monitoruara nuk e

tejkalon shifrën 65, që do të thotë se për çdo konferencë të mbajtur, janë bërë rreth 16,6 adresime përmes rrjetit social Facebook. Kjo në fjalë të tjera do të thotë se për çdo rast në të cilin gazetarët mund të adresojnë pyetjet apo çështjet e tyre, janë 16,6 raste në të cilat ata janë të detyruar që deklaratat [adresimet përmes rrjeteve sociale] e përfaqësuesve të institucioneve shtetërore t'i marrin si të mirëqena dhe të pasfiduara.

ZYRTARËT PËR KOMUNIKIM

Gazetarët e përfshirë në procesin e monitoruar, kanë ngritur shqetësimet e tyre rreth rolit të zyrtarëve për komunikim brenda institucioneve të monitoruara. Përkundër rregulloreve si ato që listojnë funksionet e Zyrës për Komunikim me Publikun brenda Zyrës së Kryeministrit, të cilat specifikisht listojnë ndër detyrat e tyre edhe atë për t'iu përgjigjur mediave, gazetarët shprehen se këta zyrtarë janë të përjashtuar nga rolet kyçe përgjatë konferencave për shtyp dhe si rrjedhojë, nuk janë të aftë t'iu përgjigjen pyetjeve të rëndësishme rreth institucioneve në të cilat ata janë të angazhuar.

Të dhënat e monitorimit tregojnë se me shumë pak përjashtime në rastet kur ata dalin në konferenca me përfaqësues të tjerë të sektorit publik, drejtuesit e institucioneve të monitoruara i udhëheqin të gjitha konferencat vetë. Sipas gazetarëve monitorues, kjo e redukton rolin e zyrtarëve për komunikim pranë institucioneve përkatëse, të cilët edhe përgjatë komunikimit virtual përmes postës elektronike, nuk tregojnë kompetencë për t'iu përgjigjur rreth çështjeve që lidhen me politikën e institucionit në të cilin ata janë të angazhuar për komunikim me publikun.

Duke pasur parasysh boshllëkun e krijuar nga mungesa e qasjes së shpejtë në informacion përmes komunikimit virtual, shpeshherë konferencat për shtyp kanë tendencë të shfrytëzohen për të bërë pyetje të cilat nuk lidhen me çështjen për të cilën është thirrur konferenca. Nganjëherë

edhe nëse çështja për të cilën është thirrur një konferencë nuk zgjon interes për redaksitë e ndryshme, gazetarët sidoqoftë marrin pjesë në të në mënyrë që të mund të përfitojnë nga hapësira për të marrë përgjigje në të cilat nuk iu është ofruar qasje nëpërmjet kanaleve të tjera të komunikimit zyrtar.

Sipas observimit të gazetarëve monitorues, roli i zyrave apo këshillave për komunikim me publikun brenda institucioneve të caktuara, në vend se të përcaktohet nga rregulloret për komunikim me publikun, më shumë formësohet varësisht nga personi që vjen në krye të institucionit përkatës. Shpeshherë individët, të cilët vijnë në krye të institucioneve, nuk kanë besim tek zyrtarët për informim, dhe kështu roli i këtyre të fundit reduktohet në kryerjen e punëve teknike dhe zëvendësohet nga këshilltarët për media të cilët përcaktohen si staf politik i individëve të cilët vijnë në krye të institucioneve përkatëse.

Për gazetarët, prezenca e këshilltarëve apo koordinatorëve për informim në të njëjtën kohë kur ekziston zyra për informim bashkë me zyrtarët për informim, është konfuzuese sepse ata shpesh e gjejnë veten përballë situatave ku nuk dijnë cilit institucion t'i drejtohen për pyetje. Përmes angazhimit të këshilltarëve apo koordinatorëve për media, përfaqësuesit e institucioneve në njëfarë mënyre e paralizojnë punën e zyrave për informim pranë institucioneve përkatëse.

Konferenca të mbajtura	10
Konferenca të monitoruara	5
Konferenca të hapura për pyetje	4
Konferenca jo të hapura për pyetje	1
Kohëzgjatja mesatare për konferencë të monitoruar	15,6 min
Konferenca e monitoruar me kohëzgjatjen më të lartë	25 min

Konferenca e monitoruar me kohëzgjatjen më të shkurtër	8 min
Numri mesatar i pyetjeve për konferencë të monitoruar	6
Numri më i lartë i pyetjeve për konferencë	13
Numri më i ulët i pyetjeve për konferencë të hapur për pyetje	4
Adresime në rrjetin social Facebook	230

ZYRA E PRESIDENTIT TË REPUBLIKËS SË KOSOVËS

Nga dhjetë konferenca të mbajtura gjithsej nga zyra e Presidentit të Kosovës, janë monitoruar pesë prej tyre, përderisa pesë tjerat janë mbajtur jashtë vendit dhe nuk janë monitoruar për shkaqe objektive.

Prej pesë konferencave të monitoruara, vetëm një nuk ka qenë e hapur për pyetje. Konferenca jo e hapur për pyetje e cila ka zgjatur vetëm tetë minuta është paralajmëruar vetëm disa orë para se të mbahet. Konferenca është mbajtur më 16 dhjetor, 2018 në hapësirat e Aeroportit Ndërkombëtar të Prishtinës pak minuta para se presidenti të udhëtonte në mbledhjen urgjente të Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara, ku do të diskutohej për Kosovën pas themelimit të Ushtrisë.

Sipas gazetarëve monitorues, konferencat të cilat thirren nga Presidenti, përcillen me fokus të veçantë për arsye që në këto konferenca gjithmonë diskutohen tema të mëdha të cilat përbëjnë gjithmonë lajm [territori, ushtria].

Nga konferencat e monitoruara, më e gjata ka zgjatur 25 minuta ndërsa më e shkurta tetë minuta, kohëzgjatja mesatare për konferencë të monitoruar ishte 15,6 minuta.

Numri më i ulët i pyetjeve të lejuara për konferencë ishte katër ndërsa më i larti 13; mesatarja e pyetjeve të lejuara për konferencë të monitoruar ishte gjashtë pyetje.

Konferenca të mbajtura	34
Konferenca të monitoruara	30
Konferenca të hapura për pyetje	27
Konferenca jo të hapura për pyetje	3
Kohëzgjatja mesatare për konferencë të monitoruar	11.8 min
Konferenca e monitoruar me kohëzgjatjen më të lartë	25

Konferenca e monitoruar me kohëzgjatjen më të shkurtër	1
Numri mesatar i pyetjeve për konferencë të monitoruar	4.6
Numri më i lartë i pyetjeve për konferencë	13
Numri më i ulët i pyetjeve për konferencë të hapur për pyetje	3
Adresime në rrjetin social Facebook	433

ZYRA E KRYEMINISTRIT TË REPUBLIKËS SË KOSOVËS

Zyra e kryeministrit të Kosovës është institucioni me numrin më të madh të konferencave të mbajtura përgjatë periudhës së monitorimit. Numri më i madh i këtyre konferencave janë mbajtur pas mbledhjeve të rregullta të qeverisë në të cilat diskutohen çështje të ndryshme të interesit publik. Megjithatë duke qenë se konferencat e rregullta pas mbledhjeve të qeverisë janë hapësira e vetme e gazetarëve për të komunikuar drejtpërdrejt me kryeministrin, në pothuajse të gjitha rastet, kjo hapësirë shfrytëzohet për të bërë pyetje në lidhje me temat aktuale shtetërore e jo me temat që diskutohen në mbledhjet përkatëse të qeverisë, të cilat mund të jenë të rëndësishme më të madhe për qytetarët.

Nga tridhjetë konferencat e monitoruara të mbajtura nga zyra e Kryeministrit, tri prej tyre kanë qenë jo të hapura për pyetje. Nga tri konferencat jo të hapura për pyetje, konferenca e datës 6 nëntor 2018 bashkë me kancelarin austriak Sebastian Kurz është mbajtur pa paralajmërim, aty-për-aty për gazetaret, të cilët kanë qenë të pranishëm në hapësirat e zyrës së Kryeministrit për të ndjekur konferencën e paralajmëruar për më vonë pas mbledhjes së qeverisë. Konferenca tjetër jo e hapur për pyetje, e cila është mbajtur më 23 tetor, 2018 ka zgjatur një minutë dhe në të Kryeminis-

tri ka folur në lidhje me procesin e transformimit të Forcës së Sigurisë së Kosovës në ushtri dhe pershtypjet e partnerëve ndërkombëtarë në raport me këtë çështje. Konferenca tjetër jo e hapur për pyetje është mbajtur nga kryeministri së bashku me këshilltarin e tij politik, Besnik Tahirin më 20 janar, 2019 dhe në të është diskutuar në lidhje me grevën në arsim. Këto konferenca në të njëjtën kohë janë konferencat më të shkurtëra, pasi që në to ka vetëm deklarata në lidhje me takimet paraprake dhe nuk është pranuar asnjë pyetje.

Konferencat e monitoruara të mbajtura nga Zyra e Kryeministrit variojnë për nga kohëzgjatja prej një minute deri në 25 minuta, me një mesatare prej 11,8 minutash.

Nga konferencat e hapura për pyetje, numri më i lartë i pyetjeve të lejuara për konferencë të monitoruar ishte 13 ndërsa më i ulëti 3, me një mesatare prej 4,6 pyetjesh për konferencë të monitoruar.

Përgjatë periudhës së monitorimit, kryeministri ka bërë dukshëm më shumë adresime përmes rrjetit social Facebook (433) sesa institucionet e tjera të monitoruara; kjo do të thotë se për çdo konferencë të mbajtur, nga Kryeministri janë bërë 12,7 adresime në rrjetin social Facebook.

Konferenca të mbajtura	13
Konferenca të monitoruara	13
Konferenca të hapura për pyetje	11
Konferenca jo të hapura për pyetje	2
Kohëzgjatja mesatare për konferencë të monitoruar	7.5 min
Konferenca e monitoruar me kohëzgjatjen më të lartë	15 min

Konferenca e monitoruar me kohëzgjatjen më të shkurtër	1 min
Numri mesatar i pyetjeve për konferencë të monitoruar	2.6
Numri më i lartë i pyetjeve për konferencë	6
Numri më i ulët i pyetjeve për konferencë të hapur për pyetje	2
Adresime në rrjetin social Facebook	146

KRYESIA E KUVENDIT TË REPUBLIKËS SË KOSOVËS

Nga trembëdhjetë konferencat e organizuara nga Kryesia e Kuvendit të Kosovës, janë monitoruar të gjitha.

Prej tyre, dy kanë qenë jo të hapura për pyetje. Temat e trajtuara në këto dy konferenca ishin (1) taksa prej 100 përqind e vendosur ndaj produkteve të Serbisë dhe Bosnjës e Hercegovinës, kjo konferencë e mbajtur më 23 shkurt, 2019 është lajmëruar një ditë para mbajtjes dhe është drejtuar vetëm nga Kryetari i Kuvendit të Kosovës; (2) Konferenca tjetër jo e hapur për pyetje është organizuar më 8 shkurt, 2019 pas mbledhjes së Kryesisë së Kuvendit në të cilën ishte diskutuar në lidhje me ngacmimin seksual, përdhunimin dhe kryerjen e abortit të paligjshëm ndaj të miturës në Drenas.

Konferenca për shtyp më e gjatë në këtë periudhë ishte 15 minuta, përderisa më e shkurta ishte vetëm një minutë; kohëzgjatja mesatare ishte 7,5 minuta.

Numri i pyetjeve të lejuara në konferencat e hapura për pyetje ka variuar nga dy deri në gjashtë, me një mesatare prej 2,6 pyetjeve për konferencë të monitoruar.

Kryetari i Kuvendit të Republikës së Kosovës ka bërë 146 në rrjetin social Facebook përgjatë periudhës të monitorimit, që do të thotë, 11.3 adresime për çdo konferencë të mbajtur.

Konferenca të mbajtura	0
Konferenca të monitoruara	
Konferenca të hapura për pyetje	
Konferenca jo të hapura për pyetje	
Kohëzgjatja mesatare për konferencë të monitoruar	
Konferenca e monitoruar me kohëzgjatjen më të lartë	

Konferenca e monitoruar me kohëzgjatjen më të shkurtër	
Numri mesatar i pyetjeve për konferencë të monitoruar	
Numri më i lartë i pyetjeve për konferencë	
Numri më i ulët i pyetjeve për konferencë të hapur për pyetje	
Adresime në rrjetin social Facebook	
Komunikata për shtyp	277

ZYRA E KRYEPROKURORIT TË SHETIT

Zyra e kryeprokurorit të shtetit nuk ka organizuar asnjë konferencë për shtyp përgjatë periudhës së hulumtimit, përkundër faktit që në Strategjinë e Komunikimit parashihet që ky institucion të organizojë së paku një konferencë për shtyp çdo tre muaj.

Sipas gazetarëve monitorues, ky institucion është më i vështirë për t'u qasur nga mediat, kjo për faktin se struktura e brendshme e funksionimit të këtij institucioni është mjaft komplekse. Angazhimi i "koordinatorëve për informim", të cilët në të njëjtën kohë ushtrojnë rolin e prokurorëve apo zëvendës-prokurorëve në nivele të ndryshme të gjykatave, i ka vendosur plotësisht në margjina kompetencat e zyrës për informim.

Përgjigjet e zyrës për media nga kryeprokurori i shtetit, janë gjithmonë sipërfaqësore, sipas gazetarëve monitorues. Në mënyrë që të marrin përgjigje më konkrete në lidhje me temat të cilat ata i trajtojnë, gazetarët detyrohen që të gjejnë forma alternative të komunikimit me koordinatorët për informim.

Kontaktimi i zyrtarëve për informim brenda këtij institucioni, sipas gazetarëve monitorues është joefikas sepse edhe në momentet kur ata përgjigjen nuk mund të japin asnjë përgjigje pa u konsultuar fillimisht me prokurorët dhe kjo e zgjat procesin e arritjes deri tek informacioni, prandaj edhe gazetarët e anashkalojnë zyrën për informim dhe gjejnë metoda të tjera për të arritur më shpejt tek informacioni.

Megjithë numrin e lartë të publikimit të lajmeve në faqen zyrtare të prokurorisë të shtetit- gjithsej 277 përgjatë periudhës së monitorimit, gazetarët mbeshin pa hapësira për komunikim reciprok. Vetëm përgjatë periudhës së hulumtimit, zyrës për informim pranë prokurorisë së shtetit nga gazetarët monitorues i janë drejtuar katër letra elektronike me gjithsej dymbëdhjetë pyetje dhe në asnjërin prej tyre nuk kanë pranuar përgjigje.

Konferenca të mbajtura	5
Konferenca të monitoruara	4
Konferenca të hapura për pyetje	2
Konferenca jo të hapura për pyetje	2
Kohëzgjatja mesatare për konferencë të monitoruar	14.5 min
Konferenca e monitoruar me kohëzgjatjen më të lartë	20 min

Konferenca e monitoruar me kohëzgjatjen më të shkurtër	5 min
Numri mesatar i pyetjeve për konferencë të monitoruar	2
Numri më i lartë i pyetjeve për konferencë	5
Numri më i ulët i pyetjeve për konferencë të hapur për pyetje	3
Adresime në rrjetin social Facebook	200
Komunikata për shtyp	152

POLICIA E REPUBLIKËS SË KOSOVËS

Nga pesë konferencat e organizuara nga policia e Republikës së Kosovës gjatë periudhës së hulumtimit, janë monitoruar katër prej tyre. Njëra prej dy konferencave jo të hapura për pyetje nga gazetarët është organizuar për të informuar publikun në lidhje me një sërë operacionesh policore për arrestimin e personave të përfshirë në kryerjen e veprave të shumëfishta penale, me fokus të veçantë në grabitje, ndërsa tjetra për paraqitjen e rezultateve të punës së policisë së shtetit përgjatë vitit 2018.

Konferenca më e shkurtër e mbajtur nga Policia e Republikës së Kosovës gjatë kësaj periudhe zgjati vetëm 5 minuta, më e gjata zgjati 20 minuta, ndërsa kohëzgjatja mesatare ishte 14,5 minuta.

Përgjatë periudhës së monitorimit, Policia e Kosovës ka bërë 200 adresime në rrjetin social Facebook - e barabartë me 40 sosh për çdo konferencë të mbajtur, si dhe ka lëshuar 152 komunikata për shtyp.

KONKLUSIONE

Numri më i madh i konferencave të monitoruara kanë qenë të hapura për pyetje, megjithatë kur kemi të bëjmë me komunikimin e përfaqësuesve institucional me gazetarë, ekziston problemi i mosrespektimit të parimit të transparencës.

Edhe pse termi transparencë përmendet disa herë në strategjitë dhe rregulloret të cilat trajtojnë komunikimin institucional me gazetarë, këta të fundit rregullisht ballafaqohen me situata ku de-facto lejohen të bëjnë pyetjet e tyre dhe marrin përgjigje në to, mirëpo përgjigjet janë të përgjithësuara dhe nuk ofrojnë informacion konkret në lidhje me pyetjen e parashtruar. Gjithashtu, kohëzgjatja e konferencave është relativisht e shkurtër në raport me numrin e përfaqësuesve mediatikë të cilët marrin pjesë në to. Duke qenë se numri më i madh i konferencave të monitoruara përgjatë këtij hulumtimi përfundojnë atëherë kur përfaqësuesit institucional dalin nga salla apo hapësira e konferencës dhe jo kur shterrojnë pyetjet e gazetarëve, gazetarët shpeshherë mbesin pa hapësirë për të parashtruar pyetjet apo kërkesat e tyre.

Megjithëse prania e rrjeteve sociale e ka bërë më të shpeshtë komunikimin e përfaqësuesve institucional me publikun në përgjithësi dhe i ka sjellur ata më pranë qytetarëve, ky komunikim gjithsesi mbetet i njëanshëm dhe me pamundësi për të qenë i pasfiduar mirëfilli nga opinioni publik. Rrjetet sociale, sa e kanë lehtësuar komunikimin e shpejtë të publikut me përfaqësues institucional, e ka vështirësuar punën e gazetarëve për arsye se deklaratat e adresuara në rrjete sociale, shpesh përdoren si justifikime nga përfaqësuesit institucional për të refuzuar të sfidohen publikisht për çështje të ndryshme të interesit publik.

Problemi i mosrespektimit të parimit të transparencës reflektohet edhe në komunikimin elektronik të gazetarëve me përfaqësues të zyrave për komunikim pranë institucioneve përkatëse ose me këshilltarët për media të përfaqësuesve institucional. Përveç problemit të transparencës, tek komunikimi elektronik shpërfaqet problemi strukturor i organeve institucionale për komunikim me media. Prania e zyrave për komunikim dhe këshilltarëve për komunikim në njërën anë, dhe mosqartësimi i roleve të këtyre dy niveleve strukturore të obliguara të sigurojnë komunikim efikas të institucionit në fjalë me përfaqësuesit mediatik në anën tjetër, shkakton konfuzion tek gazetarët të cilët gjenden përballë situatave ku nuk dijnë kujt t'i drejtohen për çështjet e tyre.

REKOMANDIME PËR INSTITUCIONE

Përfaqësuesit publik në institucione publike, të cilët flasin nëpër konferenca për shtyp, duhet të heqin paksa dorë nga kjo pozitë dhe të inkurajojnë zyrtarët për informacion dhe media për të udhëhequr me këtë pjesë.

- Pozita e përgjithshme e zyrtarit për informacion apo kounikim duhet shfrytëzuar në mënyrë aktive. Momen-talisht, kjo figurë është më shumë një e tillë pasive, sesa e një person që ndihmon dhe në mënyrë aktive siguron informacion për gazetarët. Roli i tyre në konferenca është veçanërisht pasiv, duke ua lënë përfaqësuesve publik gjithë fuqinë për të drejtuar qasjen e gazetarëve përg-jatë kohës së pyetjeve. Kjo praktikë mund të rrezikojë diversitetin dhe të kufizojë qasjen e gazetarëve kritikues, ndërkohë që zyrtarët ëpr media duhet ta sigurojnë këtë të drejtë për të gjithë.
- Konferenca të përjavshme duhet të vazhdojnë të ofrohen pas mbledhjeve të qeverisë, por ato duhet të zgjerohen dhe diversifikohen duke përfshirë ministrat relevant në çështjet kyçe që janë diskutuar. Në përgjithësi, numri i konferencave për shtyp të organizuara përgjatë periud-hës së monitorimit është i ulët për të gjitha institucionet. Ndërkohë që në përgjithësi, të njëjtit udhëheqës në këto institucione janë disi të qasshëm (p.sh. Në korridoret e Kuvendit, në ngjarje të tjera përmes komunikatave për shtyp, etj.), hapësira e konferencës për shtyp ofron një skenar të hapur ku gazetarëve iu lejohe të hapin për di-skutim çështje që mund të jenë të papritura, kritike ose ndoshta shpesh të injoruara përmes kanaleve tjera për komunikim, me ekspozim të shtuar ndaj publikut.
- Në rastin e qeverisë dhe ministrive, në situatën kur nuk kanë mundësi të ofrojnë konferenca të rastit për shtyp, Zëdhënësi/ja i/e Qeverisë duhet të jetë aktiv/e dhe të shfaqet para mediave për të folur në emër të qeverisë.
- Zyrat dhe zyrtarët për informim pranë institucioneve duhet të sigurohen që gjithnjë t’iu përgjigjen pyetjeve të gaze-tarëve me kohë. Përderisa kohëzgjatja që nevojitet për t’iu përgjigjur pyetjeve të gazetarëve në mënyrë adekuate, pashmangshëm do të variojë varësisht nga lloji i kërkesës, fjala “me kohë” duhet të respektohet dhe gazetarët duhet të informohen në mënyrë korrekte rreth asaj se kur mund ta presin përgjigjen e plotë për pyetjen e tyre.
- Megjithëse Policia dhe Zyra e Kryeprokurorit kanë një qasje ndryshë ndaj mediave në krahasim me institucio-net tjera dhe rastet shpesh janë të ndjeshme, numri i konferencave për shtyp të organizuara nga këto insti-tucione është shumë i ulët. Duhet krijuar më shumë mundësi për ndërveprim me median në forume publike.
- Mediat sociale duhet inkurajuar tek udhëheqësit pub-likë për të ndërvepruar me qytetarët, sidoqoftë, ato nuk duhet parë si zëvendësim i konferencave për shtyp apo ndërveprimit me media. Informata të reja, politika apo deklarata të cilat lidhen me ngjarje që janë duke ndod-hur e që kanë të bëjnë me vendimmarrje nuk mund të kontestohen, ndryshohen apo verifikohen me kohë (para se të mbërrijnë tek publiku i gjerë) kur publikohen në media sociale. Konferencat për shtyp duhet thirrur edhe në mënyrë ad-hoc nëse ekziston ndonjë interes për t’iu drejtuar publikut për çështje të rëndësishme, në mënyrë që gazetarëve t’iu lejohen pyetje përcjellëse.

REKOMANDIME PËR MEDIA

- Kur konferencat për shtyp nuk lejojnë kohë dhe hapësirë për pyetje, kjo duhet përmendur në mënyrë aktive në raportimet e gazetarëve të cilat mbulojnë informacionin që lidhet me konferencat e tilla, fakti se nuk është dhënë hapësirë as kohë për pyetje duhet përmendur brenda artikullit. Kjo do t'i mundësojë mediave t'i ofrojnë vizibilitet një problemi të tillë, dhe ta ndalojë normalizimin e kësaj praktike. Në fund, nëse kjo ndodh, qytetarët kanë të drejtë të dijnë, prandaj kjo gjë duhet raportuar.
- Konferencat për shtyp janë hapësirë vitale për mediat në çdo shtet. Gazetarët duhet inkurajuar për të shfrytëzuar hapësirat për shtyp përmes pyetjeve sfiduese, të cilat iu ndihmojnë atyre t'i çojnë një hap para raportimet e tyre; gazetarët gjithmonë duhet të jenë në kërkim të një raportimi gjithnjë e më të fuqishëm që shkon përtej deklaratave të njëanshme të politikanëve dhe temave të vendosura paraprakisht.
- Në rastin kur konferencat për shtyp ku nuk lejohen pyetjet nga gazetarët bëhen ngjarje e rregullt, ose sidomos në rastet kur konferenca të tilla pa pyetje organizohen për çështje të rëndësishme të jashtëzakonshme publike, redaktorët dhe gazetarët nëpër redaksi duhet të punojnë së bashku për të gjetur një mekanizëm të përbashkët të presionit, në mënyrë që të refuzojnë konferencat në të cilat ata nuk lejohen të bëjnë pyetje, gjë e cila ua pamundëson gazetarëve informimin e qytetarëve. Masat e presionit të përbashkët mund të përfshijnë raportimin për rastet specifike apo bashkimin e gazetarëve për të refuzuar kolektivisht mbulimin e konferencave të tilla, deri kur të pranohen pyetjet. Duke marrë parasysh ndjeshmërinë e çështjes dhe pasojat e këtyre veprimeve, kjo është një bisedë të cilën redaktorët dhe gazetarët nëpër redaksi duhet ta kenë, me qëllimin për të gjetur një qasje të përbashkët karshi këtij problemi.

DOKUMENTET E CITUARA:

- 1.** *Rregullore (QRK) Nr.27/2018 për Shërbimin e Komunikimit Qeveritar me Publikun*, miratuar në mbledhjen e 80-të të Qeverisë së Republikës së Kosovës, me vendimin Nr.01/80, datë 18.12.2018;
- 2.** *Rregullore Nr. 06/2016 për Komunikim Publik*, miratuar nga Këshilli Prokurorial i Kosovës, datë 27.05.2016;
- 3.** *Rregullorja për Rendin dhe Qasjen e Mediave dhe Publikut në Punën e Kuvendit të Kosovës*, miratuar nga Kryesia e Kuvendit të Republikës së Kosovës, datë 19.04.2011;
- 4.** *Strategjia e Komunikimit me Publikun 2018-2020*. Strategjia për komunikim publik të sistemit prokurorial të Kosovës (2018-2020).

K2.0